

Posudek oponenta diplomové práce

Eliška Vlčková, *Interpretace místního kulturního dědictví prostřednictvím informačních panelů na příkladu Prokopského údolí v Praze*; vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D., 2023

Oponent: Mgr. Jakub Jareš, Ph.D.

Hodnotící kritéria

	splňuje	splňuje z větší části	splňuje z menší části	nesplňuje
Problematika a cíl práce jsou zformulovány a odpovídají zadání a názvu práce.	X			
Metody využitě autorem jsou adekvátní vzhledem k cíli práce a tématu.	X			
Autor se opírá o relevantní prameny a literaturu .	X			
Struktura práce je vyvážená a logická.	X			
Zpracování vykazuje rysy originality a vlastního přínosu .	X			
Práce je prosta gramatických a stylistických chyb .		X		
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem za použití správné terminologie .	X			
Autor správně cituje .	X			
Autor nic podstatného neopomenul (obsah, úvod, závěr, seznam pramenů použité literatury, anotace v češtině a cizím jazyce, rozsah odpovídá zadání).	X			

Celkové hodnocení (slovně)

Autorka si jako téma své diplomové práce vybrala naučné stezky a informační panely, které jednak podrobuje kritické analýze jako svébytné interpretační nástroje, jednak předkládá návrh vlastní naučné trasy věnované Prokopskému údolí v Praze. Jedná se o vyzrálou práci, v níž autorka na vysoké úrovni shrnuje poznatky dosavadní literatury a zároveň přichází s vlastními tezemi a terminologickými návrhy. Teoretická část práce je přitom velmi dobře propojena s rovinou praktickou.

V úvodu autorka představuje hlavní texty, které se tématu již věnují a na něž v práci navazuje (především Medek). Její práce s literaturou je na vysoké úrovni, přiložený seznam zdrojů vypovídá o tom, že prostudovala množství relevantních publikací, včetně již starších, ale stále aktuálních titulů (z nichž některé byly pro autora posudku zajímavým objevem).

V druhém kroku přichází autorka s reflexí klíčových pojmů a poukazuje na nedostatečnost spojení „informační panel“. Místo tohoto ustáleného, ale vskutku nepřesného pojmu, navrhuje používat sousloví „edukační médium“, jež lépe vystihuje pestrost interpretačních nástrojů, s nimiž se můžeme na naučných stezkách setkat a zároveň zdůrazňuje jejich vzdělávací potenciál.

Souhlasím s autorkou v kritice pojmu „informační panel“, nicméně navrhované „edukační médium“ se mi zdá příliš všeobjímající. Edukačním médiem může být nakonec jakákoliv didaktická pomůcka, což ubírá pojmu na konkrétnosti a přesvědčivosti. Koneckonců autorka sama v textu pojem „informační panel“ opakovaně používá, ačkoli v úvodu zmiňuje, že jej využívat nebude (s. 7). To ovšem nic nemění na faktu, že autorčino zvýraznění edukačního potenciálu panelů je produktivní a je dobře, že čtenářům tento fakt používáním sousloví „edukační médium“ připomíná.

Pokud mohu vstoupit do přátelské polemiky, navrhuoval bych používat spíše pojem „interpretační panel“, který sice neřeší případnou pestrost forem (jakkoli většinou se na naučných stezkách opravdu setkáváme hlavně s potištěnými tabulemi), ale dobře zvýrazňuje posun ve vnímání role naučných stezek, které mají nejen informovat, ale především interpretovat – a spolu s tím naplňovat kognitivní, emoční a behaviorální cíle.

V dalších částech práce autorka popisuje historii Prokopského údolí a témata, která budou relevantní pro její návrh naučné stezky. Věnuje se také historii naučných stezek v Česku i v zahraničí, jejich typologii, principům jejich tvorby, související legislativě a využití stezek ve výuce. Tyto části práce jsou napsané jasně a výstižně, velmi vyzrálým stylem a mohly by dobře sloužit jako přehled pro další zájemce o téma.

Vlastní návrh naučné stezky Prokopským údolím je velmi poctivým, do detailu rozpracovaným modelovým příkladem, který by v případě své realizace rozhodně převýšil stávající naučné stezky v místě. Nicméně některé jeho aspekty by si zasloužily ještě přepracování, či dotažení.

Autorka se v úvodu svého návrhu zamýšlí nad umístěním panelů. Její návrh umístit panely jen nedaleko od sebe (50–70 metrů) a koncentrovat tak stezku na úsek cca 300–420 metrů podél asfaltové cesty považují za šťastný. Vzhledem ke stručnosti panelů i vzhledem k jejich propojenosti tak vznikne prostor s koncentrovaným sdělením, který bude komunikovat daná sdělení efektivněji než kdyby byly panely rozmístěny po celém údolí.

Velmi sympatický je grafický minimalismus návrhu, který v kombinaci se stručností textů láká k prohlížení a čtení více než výraznější grafické pojetí.

Autorka v naučné stezce zpracovává šest následujících témat: *Pražský Semmering, Vápenka a cementárna Barta a Tichý, Geologie Prokopského údolí, Svatoprokopská jeskyně a pustevna, Kostel sv. Prokopa a Těžba v Prokopském údolí*. Jde v každém případě o témata relevantní, nicméně jejich rozptýl od industriální historie přes geologii až k prokopským legendám otevírá otázku, zda ve výsledku stezka neskáče z tématu na téma a zda zacílení nemohlo být koncentrovanější. Vzhledem k jisté novosti a objevnosti tématu bych se osobně rád dozvěděl nejvíce o industriální historii Prokopského údolí, zatímco ostatní bych si dokázal představit v pozici kontextu.

Autorka doplňuje panely o dětskou interpretační rovinu v podobě komiksu. Nicméně ani v úvodu práce, kde pojem „dětská interpretační rovina“ zavádí, ani u samotného návrhu, nezmiňuje, jak staré děti má na mysli, zda předškoláky, mladší školní věk, teenagery apod. Jisté otázky ve mně vyvolává také výtvarné zpracování komiksu, který mnohdy působí dojmem hororové grotesky (viz např. panel o továrnách či Svatoprokopské jeskyni). Autorka velmi správně píše, že „*Každý jednotlivý komiks se snaží přiblížit téma, o kterém daný panel hovoří a tím vytvořit prostor pro komunikaci mezi oběma interpretačními rovinami, dětskou i dospělou. Předpokladem je, že dětský návštěvník přichází společně s návštěvníkem dospělým a budou témata prezentovaná stezkou diskutovat.*“ (s. 53) Nejsm si ovšem jistý, zda všechny navržené komiksy takový potenciál skýtají. Ověření funkčnosti komiksů by tak mělo proběhnout za pomoci testerů, rodičů s dětmi (což autorka v závěru práce ostatně sama navrhuje).

V tomto kontextu je třeba konstatovat, že práce nedostává příslibu, který dává v úvodu: „*Hlavní otázka, kterou si práce klade, je zodpovědět jakými způsoby lze prezentovat dětskou interpretační rovinu v rámci naučných stezek a zda je pro tuto prezentaci vhodné využití komiksu jako sdělovacího média.*“ (s. 8) V závěru se bohužel autorka k této otázce nevrací, zčásti z pochopitelného důvodu, protože k ověření vhodnosti využití komiksu by opravdu bylo nutné provést jeho testování na reprezentativní skupině.

Můj poslední kritický podnět míří k informacím, které jednotlivé panely prezentují. Z mého pohledu jsou mnohdy až příliš faktografické, viz např. informace na panelu č. 1: *cestující se mohou svézt motorákem z řady M 262.0 z let 1949 až 1951; jihovýchodní viadukt je dlouhý 115 m, vysoký 23 až 25 m, má celkem 7 oblouků; severozápadní viadukt je dlouhý 92 m, vysoký 20 m, tvoří ho 5 oblouků*, či z panelu č. 4: *jeskyně měřila přibližně 120 metrů; první zmínku o jeskyni datujeme k roku 1729; bylo v ní nalezeno několik významných fosilií, např. kosterní pozůstatky jeskynního medvěda, mamuta, srstnatého nosorožce nebo lebka Homo sapiens fossilis (člověk Kromaňonský)*.

Doporučoval bych nejen v těchto případech, ale i na jiných panelech, znovu promyslet, které informace jsou pro publikum opravdu relevantní, a které – řečeno s Tildenem – prezentují spíše celek než jednotlivosti, dotýkají se životní zkušenosti návštěvníků či mají potenciál provokovat přemýšlení a osobní zaujetí.

Jak už jsem jednou zmínil, považuji přes veškeré připomínky návrh panelů za kvalitní a převyšující dosavadní naučné stezky v území. Kritické postřehy uvádím hlavně z toho důvodu, že autorka uvažuje o realizaci stezky, a proto je prostor pro posun panelů k ještě kvalitnější verzi.

Závěrem konstatuji, že hodnocená práce je velmi zdařilá, a proto ji s radostí **doporučuji k obhajobě**.

V Karlových Varech dne 5. 1. 2024.

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to be 'J. J.' followed by a horizontal line extending to the right.

Podpis oponenta